

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	12 korona.
Fél évre	6 "
Negyed évre	3 "
Vidéki előfizetők bélyegköltsége egész évre	2 "

Felelős szerkesztő és laptulajdonos

SZATHMÁRY ZOLTÁN

Szerkesztőség és kiadóhivatal Simonffy-utca 1. c.
földszint balra. (Piacz felől 3-ik ajtó.)

Hirdetések feladhatók a Thaisz-nyodmában Thaisz
Arthur papirkereskedésében (Piac-u.)

Magyarok dicsérete.

Fáj a szívünk annyi vér hullásán, busztulása miatt sok ezer fiatal munkás életnek, fáj a lelünk, mikor halátra fáradtan, sántikálva vagy felkötött karral bugdácsolnak fel a kollégiumi lépésőkön a sebesültek s megáll a szívünk verése a szorgos mentőkocsik hordágyán felhurczoltak láttára.

És sir a lelkünk azokra gondolva, akik megszűn idegenben, mint hadifoglyok eszik a hontalanság keserű kenyerét, akiknek elhagyatottság a reggelijök, szenvedés az ebédjük s hazasóvárgás a vacsorájuk.

Hát az a sok porbahulló ekszisztenczia, özvegyek és árvák néma, büszke fájdalma?! Mert ezekből áll a háboru és felgyújtott falvak és városok pusztulásából és embervérrel öntözött, ágyugolyókkal felszántott buzaföldekből, irtott erdőkből....

De van ennek a háborus képnek egy másik oldala is. A melynek láttára, könybe lábad a szemünk, de a boldog büszkeség ujjongó örömetől. Mikor ugyanis azt látjuk, olvassuk és halljuk, hogy a művelt világ minden nemzetének földjén szól a magyarok dicsérete... A mi kis, nem ismert és ismerni nem is akart nemzetünket dicsérik, kezdik mindenk. Vilmos császár a katonai fegyelem plasztikáját magasztalja egekig, a muszka a »vörös ördögök« és a »henved« iránt nagyon nagy respektussal, a francia a magyar tüzérek gyilkos munkája elől hátrál és azt a nőlát, hogy nincsen párja a magyar huszarnak és bakának az európai koncert műsorára tüzte, hangosan interpretálja.

Nem hiába hull a sok vér, pusztul rengeteg fiatal élet, s megyen veszendőbe óriási gazdasági érték. Nem hiába járjuk a megpróbáltatások utjait. A magyar nemzet egyéni és erkölcsi erejét kezdik megismerni. Most már bizonyos, hogy a mi hazai színekben pompázó lobogónkat nem fogják elsikkasztani a jövőben. — Tényező lesz a magyar tengereken innen, tengereken túl.

Hires lesz a magyar, most még csak az ércökléről, a melylyel őt megillető helyét verekedte ki s bizonyos, hogy ezek után majd csak meg-

ismerik, elismerik kulturképességeit, irodalmát, művészetét, tudományát is.

És ez vigasztaló a sok szenvedésekért! Ez a legfőbb eredménye a mi számunkra a ránk kényszerített világháborunak.

Spectator.

DONOGÁN ÉS SOMOSSY DEBRECZENBEN, KISTEMPLOM-BAZÁR.

Menyasszonyi kelengye. Kész fehérnemű. Női divat és szőnyegáruház.

SZABOTT ÁRAK. ELŐZÉKENY KISZOLGÁLÁS.

A vetélytársak.

Eltépett levelek.

Írta: Szini Gyula.

Ne haragudjék, édes kis Brigitta, hogy meghívására nem fogok elmenni. Kissé korhely lett belőlem és nem tudom kiszámítani, hogy mikor fekszem le és mikor kell felkelnem. Talán épp olyankor botorkálok haza, amikor önhöz kellene mennem. Csaknem elfelejtettem már, hogy milyen is az önök szalónja. Ha jól emlékszem, van ott az etagéren két bronzfigura és köztük van az opálfényű váza, amelyben ibolyacsokor volt. Ott van-e még? Első pillantásom mindig ráesett. De nem baj. Az sem baj, ha én nem vagyok ott. De a kedves társaságnak, amely ott lesz, mondja el az én nevemben ezt a kis vidám mesét:

Volt egyszer egy kis lányka, aki olyan báránykát akart venni, amelynek a gyapjuja fodoros, mint a lenge felhő. Kis kezében hitvány polturát szorongatott. Abban az időben még a polturára sziv volt vésvé és amint a leányka a gömbölyű, puha kacsójában melengette a pénzdarabot, a sziv egyszerre elkezdett dobogni. A kis leány ijedtében elejtette és a poltura belégu-rult az árokba. Egy darabig kereste, de hiába mig egyszerre rá nem akadt egy fényes, hideg ezüst tallérra. Nagy örömeben felsikoltott.... A szívet azonban nem találta meg soha többé....

Leszek rideg, magányos ember. Aczéluton fogok járni megfagyott szívvel. Könyörületet nem fogok ismerni, csak küzdelmet. Férfi leszek és ezt önnek köszönhetem, Brigitta. Öntől tanultam meg, hogy férfinak nem szabad a más állandóságában bízni, csak a saját szívósságában. A szívósság pedig nem más, mint hogy az ember egykedvűen fogadja az élet változó mozgását és kérhetetlenül kivívja a célját. Mily szűkkeblűek vagyunk, hogy egyetlen szívet akarunk boldoggá tenni, mikor van ezer meg ezer szív, amely szenved és amelyért feláldozhatjuk magunkat. Célomat már tisztán látom: én a szenvedő fogok megvigasztalni ezer meg ezer szenvedő lelket. Talán a sok között egyszer az önével is fogok találkozni...

Nem lehet, nem lehet — hajtogatam magamban. Nincs hát bennem annyi érték sem, hogy nő legalább némi veszteséget érezzen, mikor félredob?...

Szép szavak, mézes-mázos szavak, hideg szív ravasz fej, ismerem, ezerszer ismerem ezeket a himpelléreket. Piszkos ragadozó szaguk már sokszor megcsapta az oromat. Legyen bár rajtuk prémes bunda, látom alatta kapzsi kéjt sóvárgó testüket. Volt idő, mikor nevettem őket. Később sajnálkoztam rajtuk. És most felébredt bennem a dühös gyanu, hogy megmételtyezik körülöttem a levegőt. Ezek az ázalagok tapadnak rá szerelmem hamvas tisztaságára. Undorodom.

És vajjon nem vagyok-e én is ilyen? nem vagyok-e én is eféle dohányillatból, maszkulin szagból, póre étvágyból, lappangó, aljas indulatokból összekapart embervakares — a mások szemében. Össze kell roskadnom....

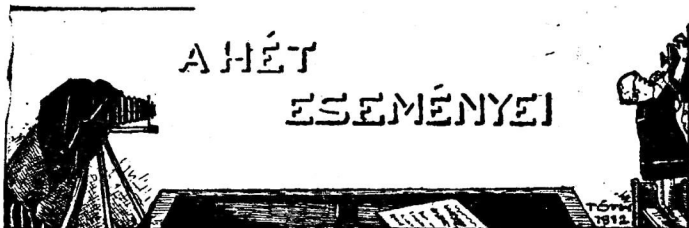
Meghívását, hamis kis Brigitta kisasszony, csak egy feltétellel fogadom el. Hívja meg az én kedvemért azt az egérszemű, lenhaju, holdvilágarczu leányt, kit ön oly kevésre becsült. Valamikor én is csatlakoztam az ön nézetéhez, de azóta meggyőződtem róla, hogy ennek a szeretetreméltó kis leánykának az egérszeme csupa hűség, a lenhaja csupa tisztaság és a holdvilág arca... édes álmodozás. Hívja meg a kedvemért és én ott leszek. Vele akarom táncolni az első négyest, a második négyest pedig...

Nevetnem kell. Komoly munka vár reám, amikor meg kell feszítenem minden szellemi képességemet. És olyan lenge, haszontalan, bohó kis fogalom, mint a "második négyes" képes meghatni és átjárni teljes valómat. Mintha valami óriási, helyrepótolhatatlan veszteség előtt volnék. Kivel fogja táncolni a második négyest?

Megölöm. Soha ilyen nyugodtan még nem gondoltam arra, hogy vért kell ontanom. Az ember számára egyetlenegy boldogság kínálkozik és azt összezúzzák a szeme láttára. Ez megérdemel egy halált...

Ó Brigitta, maga szeret engem. El fog mulni a megpróbáltatás, a keserűség ideje. Addig várok, várok. Számot veteltem magammal, ridegen, keményen és úgy találtam, hogy méltó vagyok önhöz. Büszkén, diadalmasan kerültem ki ebből a harcából, amit magam ellen vívtam. — Visszanyertem önérzetemet. És el fog jönni az idő, mikor ajtómon kopogni fognak. Valaki félreértelt boldogságát fogja keresni nálam. Meg fog hajolni, térdre fog borulni és én gőgösen a nyakára, lilium nyakára hágok...

Brigitta, a könnyem pereg...



A **MEGSZOKÁS** lassanként ur kezd lenni mindenek felett. Ma holnap el sem tudjuk majd képzelni, hogy miképpen lehattunk el háboru nélkül egy jó félszázadokon keresztül. És minden dolgunk a háboru szerint igazodik. Lapjainkban alig jut hely valamelyes közigazgatási, rendőri hírek, háboru és háboru ordít ki minden nyomtatott sorból. Pedig ezelőtt egy félévvel még nem volt háboru és a lapok a mostaninál jóval nagyobb terjedelemben jelentek meg. Elkezdünk gondolkodni, hogy miképpen is történhetett meg a dolog, hogy háboru nélkül is voltak érdekes cikkek, hírek, sőt szenzációs bűnügyek, óriási szélhámosságok?! És most semmi sincs más csak háboru és háboru. Még a regényekben is bömböl az ágyu, a tárczanovellákban is katonaruhában járkálnak a hősök... Minden idegszálunkkal a háborunak élünk, csoda-e tehát, ha megszoztuk.. És már nem izgatnak a Höffer táviratai sem, nem áldozzuk fel éjszakáinkat csak azért a Hungáriában, hogy az éjjeli sürgönyök jelentéseit megtudjuk.... Minek? Elolvassuk majd reggel! Ime ezért tartják legnagyobb hatalomnak az öreg, csunya Megszokást... Szétrombolóját szerelemnek, boldogságérzetnek, megrablóját színes szép ábrándoknak, s mindeneknek fanyar ízű abó mérgezőjét...

A **NÉMETEK**, a poroszok, bajorok iránti bizodalomunk igazán bámulatos. Elég egy porosz sisakot látnunk s már a győzelem, a biztos diadal képei bontakoznak ki lelki szemünk előtt... Mintha bizony a mi magyar katonáink nem volnának éppen olyan kitartók, vitézek, bátrak. — Mintha bizony nem a világ első katonája lenne a magyar huszár, magyar baka... Hát ez a nagy bizodalom a német birodalmi katona iránt egyáltalán nem akar kisebbitése lenni a magyar katonaság világhírű erényeinek. Nem a minőségre gondolunk mi, mikor porosz, német katonáról van szó, hanem a mennyiség foglalkoztatja az elménket. Nagyon is jól tudjuk, hogy a magyar baka kitűnő, a vezetősége zseniális. De azután mégis csak a kétszerkettőre gondolunk. Akkor

pedig kétségtelen, hogy a német katonaság számbeli ereje páratlan az egész világon. Mig mi, gyermekei egy alig 20 milliós nemzetnek, sokkalta kevesebben vagyunk, a nagy világháború méreteihez számítva. Ne tekintsük tehát a mi derék vitézeink a német katonák iránti bizodalomunkat az ő rovásukra szólóknak. A mi rajongó szeretetünk mellett, melylyel a magyar hősokeket körülöleljük, igen szépen megfér a mi szövetségesünk tengernyi haderejébe vetett csalhatatlan bizodalom is.

VONATSZERENCSETLENSÉG történt a héten a vasuti pályaudvaron. De hála Istennek sokkal kevesebb baj történt, mint amilyen történhetett volna. Nem is azért említjük fel, mintha fontosabb eseménye lett volna a heti krónikának hanem mert alkalmat adott a vonatösszeütközés arra, hogy mentőegyletünk működését megfigyelhessük. Most mikor a kórházi szolgálat, a betegszállítás olyan erősen foglalkoztatja a mentőegyletet, azt gondolná az ember, hogy egy ilyen vonatszerencsétlenséghez nem is lehet előkészülve a mentőegylet... Hát meggyőződünk arról, hogy a szerencsétlenség után nem is egészen egy fél órán belül 6 kocsis és személyzetével, élén a mentők főorvosával Dereakassy István úrral állott a közönség rendelkezésére. — Szerencsére ilyen készütségre nem volt szükség, de szükség lehetett volna... Feljegyezzük azonban, ezt az esetet, hogy felhívjuk a közönség figyelmét eme fiatal intézményünk szeretetére.

HALASSY MARISKA fényes művészete uralta a heti színházi estélyeket. A nagy spanyol drámairól Echegaray elévülhetetlenül remek drámájában: *A folt, amely tisztít*-ban Malilde szerepében olyan művészi élvezetet szerzett a debreczeni közönségnek, amelyben régen nem volt része. Szellemi fölénye az ensemblén, hatalmas drámái ereje, művészi finomságai a merészen megkonstruált jellenetekben igazán őszinte csodálatra készítetett. Zöldy Vilma, Kemény Lajos stb. vettek még részt az előadásban, melynek megisméltése igen ajánlatos lenne.

A **KATONAI** pálya nem valami keresett volt a háborús időkig. Csak 1912-ben történt meg az a hallatlan eset Debreczenben, hogy Debreczen város két Ludovika alapítványra az első meghirbetéskor egyetlen pályázó sem akadt, a hadapródiskolai alapítványra meg egyetlen pályázó jelentkezett. Mint kenyérkereső pályát, pedig a mai katonai nevelés mellett az lett, senki sem akarta elismerni. Bezzeg más véleményvel van a közönség most s a jövő katonai tanévre, már eddig is sokan érdeklődtek a városi katonai ügyosztálynál. Sokan már csak azért is, mert belátták, hogy milyen fontos szervezete az államnak s mennyire fontos hogy Magyarországnak feladata magaslatán álló katonatisztjei legyenek. — Sokan pedig fiatal véreik gyors előmenetelében a képzelhető tisztihányra gondolnak. Majdnem bizonyosra vehető, hogy az idén a katonai alapítványi helyekért nagyon sok szülő nagy számú reményteljes csemetéi fognak vetélkedni s tekintettel, hogy a fizetéses helyek is aránytalanul kevesebb pénzáldozatot követelnek, mint akár a középiskolai oktatás is, a katonaiskolák zsufó-

lásig tömve lesznek, mert az Élet gyorsan gondoskodik a hiányok pótlásáról.

FERENCZ SZALVATOR FŐHERCZEG Debreczen város őszinte és hódolatteljes szeretettel fogadott vendége volt a héten. Egészségügyi intézményeinket, a kórházakat vizsgálta felül s nem titok, hivatalos jelentés erősíti meg, hogy nagyon megvolt elégedve Debreczennel. És ez a dicséret azt igazolja, amit mi büszkén állapítottunk meg csak nem régebben is, hogy ugyanis Debreczen szíve az áldozatokban felülmulta a többi városok adakozó készségét, ennek a drága nagy szívének a lelkesedését pedig igyekeztek felülmulni derék orvosaink s egészségügyi alkalmazottjaink.

A **HÁBORU** a legjobb mederben folyik tovább a mi számunkra. Valami csodálatosan egyöntetű a vélemény, hogy rövid időn belül olyan események következnek be, a nagy küzdelem vértáztatta téerein, amelyek egészen a mi javunkra libbentik a háborús mérleg súlyos serpenyőjét. Minden okunk meglehet immáron ahoz, hogy ez a gigászi küzdelem a két szövetséges hatalom nagyon fényes diadalával, az orosz katonai erő teljes legyűrésével fog végződni. Mi nem hangoztatjuk a békét, amelyre — helyesen jegyezte meg az angol világlap a Times is, nem gondolnak se Németországban se a Monarchiában. Mert mi csak akkor fogunk békéről beszélni, mikor a győzelem gyümölcsként teljesen éretten fog az ölünkbe hullani. És akkor igazán kárpótolva leszünk minden áldozatért, szenvedésekért. Most pedig nyugodtan, de merően figyelve várjuk a legközelebbi eseményeket, amelyek egy óriási sirt fognak ásni egyelőre a moszkovita katonai felkészültségnek. Ami Szerbiát illeti, azt a sorsot, amelyet megérdemel ez a kis fejedelemséggilkos nemzet, úgy sem fogja tudni elkerülni.

Senki sem érdemli meg, hogy jósága miatt dicsérjék, ha nincs ereje ahhoz, hogy rossz legyen, ha kell, mert különben a jósága legtöbbször csupán csak restség, vagy az akarat, tehetetlensége.

A nő esze csak egy tengercsepp, érzelmei gazdag áradatához viszonyítva.

A nő tudjon számolni, de sohse váljék számítóvá.

A nő az életet nem az eszével érti meg, hanem a szívével érzi át.

A házasetben ne akarjon a nő férje bálványává lenni, hanem igyekezzék munkástársnőjévé válni.

A nő eszméi egészen más oldalról világítja meg a dolgokat, mint a férfiúé.

Az igazság könyveken alapul; kár, hogy a könyvek nem alapulnak igazságon.

Aki nem ér rá az egészsége ápolására, majd ráér beteg lenni.

TÖRLEY
TALISMAN · CASINO · RÉSERVÉ

APOLLO
MOZGÓSZÍNHÁZ

Szombaton és Vasárnap

3, 5 és 7 órakor fél, 9-kor rendes helyár

A szobaciczus

Bohózat 3 felvonásban.

A néma szenvedés.

Dráma 2 felv.

Kitűnő kíséző műsor.

Alföldi Takarékpénztár Debreczenben.

Piacz-utca 16. szám. (Saját palota.)

Alaptőke 2.400.000 K. Tartalékok: 1.400.000 K. Betét-állomány nyolczmillió korona.

Érdekközösségben a Pesti magyar kereskedelmi bankka!

ÜZLETÁGAI: Takarékbetétek, csekszámlák. Váltószámítás, törlesztés és jelzálogkölcsönök. Értékpapírok vétele és eladása, tőzsdai megbízások, hitel-levelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árukra. Saját áruraktár, **Safe-deposit** (magánletét pénztár.)

Affiliált intézetek: Kibai takarékpénztár r.-t., Nádudvari takarékpénztár r.-t., Hajdunánási gazdasági bank r.-t., Pióktelep Vámspércs.

Villamos bevezetések

motorok, csillárok javítások
mélyen leszállított árban —

Földvári Mórnál

Széchenyi utca 55.

Telefon 168.

Nem fáj a feje másnap ha

„LITKE” pezsgőt iszik.

Külsőleg és belsőleg egyaránt legbiztosabb hatású háziszser a

Próbaüveg 40 fill

PALMA

Kapható: **Dr. SZELÉNYI ÁRPÁD**

gyógyszerésznél

Debreczen, **Piacz-utca 30. szám.**

Világháboru térképek

a legújabb és a legjobb kiadásban kaphatók THAISZ ARTHUR papirkereskedésében. Eredeti bolti árakon már 12 fill. kezdve.

Tábori borítékok

2 fillérjével kaphatók THAISZ ARTHUR papirkereskedésében Bika-szálloda mellett. --- Szintén 2 fillérjével kaphatók a

Térképszászlócskák

Thaisz Arthur könyv és műnyomdája Debreczen Piacz-utca 7.